

Polsko-niemiecka współpraca na rzecz gospodarki niskoemisyjnej w miastach

Konsultacje # 2

7 – 8 czerwca 2016 – Częstochowa, Polska

Przedstawiciele polskich i niemieckich gmin ponownie spotkali się w dniach 7-8 czerwca 2016 r., aby kontynuować dyskusję na temat transformacji w kierunku gospodarki niskoemisyjnej. Gospodarzem spotkania konsultacyjnego #2, zorganizowanego przez niezależny think-tank adelphi oraz Polską Sieć „Energy Cités” (PNEC), była Częstochowa – jeden z liderów w zakresie zarządzania energetyką wśród polskich miast. Spotkanie i związana z nim wizyta studyjna, która odbyła się 9 czerwca, były poświęcone efektywnemu korzystaniu z energii w miastach, ze szczególnym uwzględnieniem monitoringu zużycia energii w budynkach publicznych, sposobów angażowania interesariuszy spoza struktur samorządowych oraz innowacyjnych metod finansowania, umożliwiających oszczędzanie energii.

Po powitaniu przez zastępcę prezydenta Częstochowy Mirosława Soboraka głos zabrala Anna Jaskuła, dyrektorka PNEC, która przedstawiła **główne elementy holistycznego podejścia do zarządzania energią na poziomie lokalnym**. Prelegentka nakreśliła główne wyzwania związane z monitoringiem zużycia energii w miastach oraz dokonała przeglądu pionierskich rozwiązań, które są już wdrażane w całej Europie. ([prezentacja](#))

Sesja warsztatowa 1: Wprowadzenie do tematu monitorowania i kontrolowania zużycia energii w mieście

Pierwszą sesję warsztatową poświęcono dwóm studiom przypadku – miastom Częstochowa i Rosbach vor der Höhe, ilustrującym zróżnicowane podejścia do zagadnienia zarządzania energią. Mała niemiecka gmina Rosbach vor der Höhe dopiero tworzy swój program działań na rzecz klimatu i energii. Tymczasem Częstochowa wdrożyła już system zarządzania energią na zaawansowanym poziomie.

Bożena Herbuś, inżynier miejski z **Częstochowy**, opowiedziała o ponad **10 latach doświadczeń w monitorowaniu**

zużycia energii i zarządzaniu nią w prawie **200 budynkach publicznych – projekcie, który pozwolił miastu zaoszczędzić ponad 27 mln złotych**. Dotychczasowe oszczędności w zużyciu wody w mieście sięgnęły 766 660 m³, natomiast oszczędności energii oszacowano na 220 519 MWh. Pozwoliły one uniknąć emisji 93 738 t CO₂. ([prezentacja](#))

Bożena Herbus, Miasto Częstochowa © adelphi

Burmistrz Rosbach vor der Höhe **Thomas Alber** zainspirował inne gminy, **przedstawiając** nie tylko **wdrożone w jego małej gminie** projekty związane z oświetleniem LED i fotowoltaiką, lecz również

opracowywany **aktualnie projekt zagospodarowania przestrzennego nowego, wielofunkcyjnego osiedla Die Sang**, dzięki któremu Rosbach chce przyciągnąć inwestorów i nowych emigrantów. Miasto stara się przeciwdziałać negatywnym trendom demograficznym, podwyższając standardy energetyczne, m.in. poprzez stworzenie lokalnej osiedlowej sieci ciepłowniczej. ([prezentacja](#)) Podsumowaniem sesji były dyskusje w grupach – uczestnicy mogli dogłębnie zrozumieć przedstawiane projekty, dopytując o praktyczne wyzwania, czynniki decydujące o sukcesie oraz wnioski wyciągnięte z popełnianych dotychczas błędów, którymi podzielili się praktycy z Polski i Niemiec.

Sesja warsztatowa 2: Generowanie oszczędności energii w gospodarstwach domowych i budynkach komercyjnych

Jak oszczędzać energię również tam, gdzie gmina nie ma bezpośrednich kompetencji zarządczych? **W ramach moderowanej sesji plakatowej uczestnicy z Polski i Niemiec zaprezentowali doświadczenia związane z realizacją projektów, angażujących w działania na rzecz klimatu i energii lokalnych interesariuszy (obywateli i firmy).**

Bielsko-Biała ([plakat](#)), Kościerzyna ([plakat](#)) oraz Marburg-Biedenkopf ([plakat nr 1](#), [plakat nr 2](#)) stworzyły formaty partycypacyjne oparte na rozrywce – od festiwali ulicznych poprzez konkursy aż po reklamy kinowe – starając się w ten sposób zachęcić obywateli do oszczędzania energii. Niepołomice wspierały mieszkańców w instalowaniu paneli słonecznych na swoich domach. ([plakat](#)) Częstochowa uzyskała oszczędności wody i energii poprzez działania techniczne i edukacyjne wdrożone w ramach partnerstwa

Stawomir Nowacki, Miasto Niepołomice © adelphi

publiczno- prywatnego. ([plakat](#)) Słupsk

zaoferował konsultacje w zakresie wydajności energetycznej i innych tematów związanych z ochroną środowiska (takich jak gospodarka odpadami, odnawialne źródła energii czy bioróżnorodność) w tzw. Zielonym Punkcie. ([plakat](#)) Ritterhude zainicjowało sieć doradców energetycznych, współpracując z sąsiednimi gminami oraz samymi ekspertami. Obecnie struktura jest niezależna od samorządu, w gestii gminy pozostaje wyłącznie system szkoleń i certyfikacji członków sieci. ([plakat](#))

Sesja warsztatowa 3: Jak miasto, wykorzystując dostępne zasoby finansowe, może wspierać efektywność energetyczną?

Drugi dzień spotkania poświęcono na **odkrywanie prawdziwego potencjału gmin w zakresie pobudzania transformacji w kierunku gospodarki niskoemisyjnej przy pomocy dostępnych środków i zasobów.** We wstępnej prezentacji Joanna Wis-Bielewicz (adelphi) dokonała przeglądu różnych rodzajów kapitału dostępnych na poziomie lokalnym – od finansowego poprzez infrastrukturalny aż po ludzki i społeczny, reprezentowany przez pracowników, obywateli i ich społeczności, a także lokalnych

Katarzyna Grecka, BAPE © adelphi

przedsiębiorców. Wszystkie dostępne zasoby mogą spotęgować potencjał środków i możliwości finansowych, jakimi dysponuje miasto. Inną dźwignią, którą samorządy mogą wykorzystać, aby promować transformację w kierunku gospodarki niskoemisyjnej, jest ich władza regulacyjna. ([prezentacja](#)) Katarzyna Grecka, wicedyrektor Bałtyckiej Agencji Poszanowania Energii (BAPE), przedstawiła koncepcję zielonych zamówień publicznych, która pozwala na dokonywanie odpowiedzialnych i efektywnych energetycznie zakupów ze środków publicznych. Prelegentka omówiła związane z tym możliwości i regulacje. ([prezentacja](#))

Alicja Lindert-Zyznarska z Climate KIC przeanalizowała **wyzwania i szanse związane ze współpracą z przedsiębiorstwami w zakresie rozwoju efektywności energetycznej (ESCO) w Polsce** z perspektywy nowych funduszy strukturalnych na lata 2014-2020. [\(prezentacja\)](#) **Zastępca prezydenta Sosnowca Krzysztof Haładus** podzielił się z kolei swoimi **praktycznymi doświadczeniami w zakresie zarządzania energią w budynkach publicznych, wdrożonego w formule ESCO**. Poprzez umowę o współpracy z firmą Siemens, która była zarówno inwestorem, jak i usługodawcą, Sosnowiec stworzył kompleksowy system monitorowania zużycia energii dla 83 budynków publicznych. Projekt zostanie splanowany w ciągu 10 lat ze środków pochodzących z uzyskanych oszczędności energii, które gwarantuje usługodawca. **Łącznie wdrożenie wycenione jest na 17 mln zł (prawie 4 mln euro) bez konieczności inwestowania jakichkolwiek miejskich środków z góry**. Gmina korzysta również z transferu wiedzy i podziału ryzyka między miasto a firmę Siemens. [\(prezentacja\)](#)

Thomas Grothe, prezes spółki Stadtbeleuchtung Hagen GmbH, pokazał w swoim wystąpieniu, że polskie i niemieckie gminy stoją przed wieloma podobnymi wyzwaniami. Miasto Hagen szukała rozwiązania, które pozwoliłoby na **bardziej wydajne zarządzanie oświetleniem ulicznym i jego konserwacją**. Ochrona klimatu nie była przy tym główną troską wóldarzy. Budżet gminy był bardzo ograniczony, a miasto nie miało ani odpowiedniej wiedzy eksperckiej, ani zasobów ludzkich. Wobec tego zdecydowano o powołaniu niezależnej spółki z ograniczoną odpowiedzialnością – Stadtbeleuchtung Hagen GmbH – w której 100% udziałów miało miasto, następnie do spółki dołączył kolejny udziałowiec firma Alliander AG w ten sposób tworząc Partnerstwo Publiczno-Prywatne. **Zwiększyło to przejrzystość zarządzania umową oraz funkcjonowania oświetlenia miejskiego, pozwoliło oddzielić budżet gminy od zasobów przeznaczonych na oświetlenie uliczne, a także przyczyniło się do stworzenia nowego wizerunku miasta dzięki zainstalowaniu artystycznych form oświetlenia**. Dzięki zawartej w umowie klauzuli o sponsoringu z każdego kontraktu

pozyskanego poza terenem miasta firm Stadtbeleuchtung Hagen GmbH inwestuje 0,50 euro (od zainstalowanej żarówki) na potrzeby miejskie. Oczekuje się, że w latach 2005-2017 projekt pozwoli uniknąć emisji 930 t CO₂. [\(prezentacja\)](#)

Inne ważne przykłady inwestycji i mechanizmów podziału ryzyka zaprezentował **Volker Carle, burmistrz Cölbe**. Gmina Cölbe ma połowę udziałów w elektrowni słonecznej „Solaracker Cölbe”. Reszta udziałów jest w rękach prywatnej firmy i obywateli, którzy przyłączyli się do inwestycji poprzez certyfikaty depozytowe o wartości od 1 000 do 10 000 euro. W dzielnicy Schönstadt obywatele wybudowali **największą lokalną sieć ciepłowniczą w Niemczech, której są właścicielami i którą zarządzają. Udzielone przez miasto zabezpieczenie w wysokości 3 mln euro pozwoliło zebrać od obywateli kapitał w wysokości 1,5 mln euro i zrealizować inwestycję o łącznej wartości 5 mln euro**. Ocenia się, że lokalna wartość dodana sięga 390 000 euro rocznie. Prelegent zaprezentował również **innowacyjną koncepcję car sharingu z wykorzystaniem samochodów elektrycznych**, wdrożoną dzięki połączeniu środków pochodzących z funduszy europejskich i kredytu udzielonego przez lokalny bank, a także od prywatnych sponsorów. Angażowanie obywateli w opisane projekty stanowi dodatkową korzyść – wartość dodana z inwestycji pozostaje w regionie. [\(prezentacja\)](#)

Sesja warsztatowa 4: Networking i giełda pomysłów: wymiana i inspiracje

Ostatnia sesja warsztatów stworzyła przestrzeń wymiany pomysłów dla polskich i niemieckich gmin – zarówno w zakresie projektów typu „soft”, jak i projektów infrastrukturalnych, które wóldarze mają zamiar zrealizować w kolejnym roku. Podczas pracy w małych grupach i parach miast partnerskich uczestnicy zastanawiali się, jak skutecznie dzielić się doświadczeniami w zakresie udanej implementacji projektów. Inspiracją do dyskusji była prezentacja Pii Buschmann z Uniwersytetu w Kassel, która pokazała, jak ważną rolę odgrywa współpraca regionalna w dalszym rozwoju oraz powielaniu lokalnych projektów na rzecz efektywnego zarządzania energią i ochrony klimatu na szeroką skalę. [\(prezentacja\)](#)

Współfinansowanie:

Federal Ministry for the
Environment, Nature Conservation,
Building and Nuclear Safety

Projekt ten jest finansowany przez Niemieckie Federalne Ministerstwo Środowiska, Ochrony Przyrody i Bezpieczeństwa Nuklearnego ze środków Doradczego Programu Wsparcia Ochrony Środowiska w krajach Europy Środkowej i Wschodniej, Kaukazu i Azji Centralnej. Jest on nadzorowany przez Federalne Ministerstwo Środowiska (BMUB) i Federalną Agencję Ochrony Środowiska (UBA). Całkowitą odpowiedzialność za treść publikacji ponoszą jej autorzy.